

DE TARRAGONA AL MÓN

Pregó de les Festes de Santa Tecla

Tarragona, 21 de setembre de 2014

Benvolgut alcalde, rector magnífic, regidors, autoritats, senyores i senyors, amigues i amics de Tarragona

Us agraeixo sincerament el privilegi que m'heu atorgat d'ésser enguany el Pregoner de la Festa Major de Santa Tecla. És un gran honor el que em conferiu, que sé que va associat al reconeixement que la ciutat vol fer a la persona que durant vuit anys ha estat al capdavant d'una de les seves principals institucions, la seva universitat. Moltes gràcies. Per a mi, avui és una ocasió força singular: m'ha portat aquí entre vosaltres la meua tasca com a rector de la universitat, i he gaudit de moltes altres ocasions per parlar-vos com a tal dels projectes de la universitat amb i per a Tarragona, i crec que sabeu prou bé quin és el meu pensament i posicionament; per tant, no us en parlaré avui. Sobre l'estreta i sinèrgica relació entre Tarragona i la seva universitat, la planificació d'actuacions i estratègies, identificació d'oportunitats i establiment d'objectius comuns, n'han de parlar els màxims responsables: l'alcalde Ballesteros i el rector Ferré. Tampoc és moment per a mi de fer record o balanç; ja vaig tenir oportunitat de fer-ne, de cara a la societat en general, el propassat més d'abril al Palau de la Diputació. Així que, per primer cop en aquesta casa, no els parlaré de la universitat. Potser aquesta haurà estat la darrera ocasió que en aquest pregó hauré emprat el mot!

Avui, en ocasió de l'inici de la Festa Major de la ciutat, en honor a Santa Tecla, els vull parlar del Món i Tarragona, en aquest moment tan singular i complex de la nostra història. Pot semblar una contradicció, i espero poder mostrar que no ho és, el fet d'aprofitar una ocasió que és paradigma d'exaltació de la localitat, la celebració de la Festa Major, per anar-me'n a l'extrem de la globalitat.

Global i Local. Glocalització no és pas un terme nou; segons un dels primers teòrics de la globalització, el sociòleg Roland Robertson, els termes glocal i glocalització van sorgir fa gairebé trenta anys, encunyats per economistes, especialment del Japó, un país que sempre ha cultivat la seva significació espacio-cultural. Avui és també, ell mateix, un terme global. Representa un fenomen que no ha parat d'estendre's a tots els àmbits de l'activitat humana: la interacció entre la visió i l'impacte global i el local de qualsevol de les nostres activitats. I és que, malgrat l'absoluta globalització de la comunicació, la competència econòmica mundial emfatitza, de fet, la importància del lloc, la proximitat i la singularitat. D'aquesta manera la localització i la globalització esdevenen fenòmens complementaris. Les petites regions perden el caràcter "provincià" i es converteixen en plataformes de llançament cap a la competició global.

La globalització, ja gairebé total, porta a la localització! I a un retorn a la importància de les ciutats. Les ciutats, fonament i origen de les societats democràtiques. Per agafar una mica de perspectiva, permeteu-me una cita:¹

“La nostra forma de govern no ha d'envejar res a les institucions dels pobles veïns, perquè som més aviat uns models que no pas uns imitadors d'altres. De nom és una democràcia, perquè l'administració està en mans, no d'uns pocs, sinó de la majoria. Però si la llei és igual per a tothom en els interessos particulars, és segons la consideració de què gaudeix cada ciutadà en alguna cosa, i no per raó de la seva classe, sinó del seu mèrit personal, que és preferit per a les funcions públiques, com tampoc per pobresa, si un pot fer un servei a l'Estat, no li és destorb la seva obscura condició social. La llibertat és la nostra norma de govern en la vida pública, i en el comerç ordinari de la vida no ens mirem amb recel, ni ens irriem amb el veí si fa el que li plau, ni li fem cara de retret, que no perjudica, però dol. Sense molèstia en les nostres relacions privades, per respecte complim amb exactitud les disposicions públiques obeint sempre les autoritats i les lleis, principalment les establertes per a protegir els qui sofreixen injustícia i les no escrites, la transgressió de les quals porta al menyspreu general”.

---

¹ TUCÍDIDES; Història de la guerra del Peloponès, II, XXXVII, 1-3. Barcelona: Fundació Bernat Metge, 1954. Vol. II.

Qui no es voldria veure encara més plenament identificat amb aquest text? Segurament compartit com ideal de ciutadania i de democràcia, que encara cal perseguir avui en dia, és un petit extracte, tot just tres versicles, de l'oració fúnebre pels caiguts en el primer any de la guerra entre Atenes i Esparta, l'hivern del 431 abans de Crist, que Tucídides posà en boca de Pèricles, i representa un originalíssim exemple de consciència ciutadana i un model de reflexió política encoratjada per una confiança optimista en les possibilitats de l'home i en el progrés de la cultura humana. Però la democràcia i la pàtria de la que ens parla Tucídides és la de la ciutat d'Atenes. I és que el concepte de ciutadania neix, naturalment, a la ciutat. Ara som en una època en la qual els estats-nació comencen a perdre sentit i, davant la immensitat global, emergeixen les ciutats i les seves regions d'influència. És en aquest escenari que a Tarragona se li obren grans oportunitats.

Tony Judt, en un dels seus darrers llibres, i segurament a mode de comiat, fa una reflexió pessimista sobre el món i els efectes de la globalització, a partir del títol mateix "Ill Fares The Land", traduït explícitament en català com "El Món no se'n surt". Però la globalització és quelcom d'inevitable i consubstancial a la idea de desenvolupament humà en un món finit: tard o d'hora s'havia d'arribar a poder connectar tots els punts de la Terra i, per tant, interrelacionar totes les activitats humanes.

Per a mi, l'evolució de l'actual estat de les coses a nivell mundial, no ja només en termes materials, sinó també polítics, és insostenible. Materialment, la Terra és avui insostenible: la petjada ecològica de la humanitat, avui, ja és superior a 1 (cal més d'una Terra per poder seguir vivint com ho fem avui), la qual cosa vol dir que el global de l'activitat descansa en un fons de recursos que existeix, però que s'esgotarà abans de poder reposar-lo. I la petjada nostra, la dels europeus occidentals, és superior a 3; és a dir, si tota la humanitat visqués com nosaltres, caldrien més de 3 terres per proveir tots els recursos necessaris. Ja fa temps que vivim amb ple coneixement d'aquesta realitat, però seguim endavant, amb inconsciència o irresponsabilitat, atès que el problema l'heretaran els nostres fills. Però encara que no hi hagués la perspectiva d'una limitació material tan clara, la situació seria igualment insostenible perquè la injustícia sempre és insostenible a llarg termini, i a curt

només es pot mantenir per la força, com ho està sent avui en dia, ja sigui la dels drones o la de les fulles d'afaitar a les tanques de Ceuta i Melilla. És que hi ha algú avui que, seriosament i sense que li caigui la cara de vergonya, pugui defensar la superioritat dels drets d'algun poble?

La Declaració Universal dels Drets Humans, la que podríem considerar "la primera Constitució Mundial", comença amb dos articles que ens poden semblar una obvietat: *"Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència, i han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres.*

Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició."

Són, efectivament, grans veritats, indiscutibles seriosament parlant, però insosteniblement discutides en la pràctica diària.

Tard o d'hora hi arribarem, perquè no hi ha alternativa sostenible. Necessitem i tindrem un govern mundial, democràtic, que introdueixi i faci complir regles de joc que evitin l'actual imperi dels interessos econòmics supranacionals i faci possible el compliment de la Declaració. Fa uns anys, el 2008, a l'inici de l'actual crisi, em va semblar que el llavors president de França, Michel Sarkozy, hi feia un primer intent seriós a una reunió del G20, que va ser avortat pels EUA i Xina: reclamava l'establiment de limitacions comunes al flux de capitals, segurament des de la frustració de constatar que tota una gran França era incapaç de no estar subjecte a onades econòmiques que la superaven. Com que és l'únic resultat possible, hem de treballar per aconseguir-ho. Això no vol dir aixecar d'un dia per l'altre totes les fronteres i actuals limitacions a la mobilitat de les persones, que les confinen i limiten les seves capacitats de desenvolupament humà, perquè, com també ens recorda Judt que ja deia John Maynard Keynes, forma part de la sostenibilitat el que la transició sigui admissible.

És en aquesta difícil estratègia on crec que s'equivoquen, i s'enfonsen sense adonar-se'n, els estats europeus, tots ells petits a nivell mundial. També observem amb tot el que portem de segle, i des de finals de l'anterior, una dinàmica defensiva a nivell dels estats-nació, amb manifestacions de vot popular tendents a tancar fronteres per mantenir la que, efectivament, és una situació objectiva de privilegi. Cap dels estats europeus, ni Alemanya, té la dimensió suficient, ni econòmica, ni tecnològica ni humana, per representar i fer prevaler enfront de la resta del Món els interessos de la seva societat.

Mentre no es defineix o s'avança en aquesta idea de Govern Mundial, el Món ja s'està organitzant a la manera descrita per Orwell: s'estan constituint grans blocs regionals d'interès econòmic i dimensió d'actuació mundial. És l'eterna tragèdia d'Europa: constitueix un model per al món de com pot evolucionar una societat basada en la idea de l'accés universal al benestar i al mateix temps no qualla políticament, quan sí que ho estan fent altres grans blocs que, precisament, no tenen tanta preocupació per l'equitat i la justícia social. A mig termini, necessitem definir políticament aquesta gran regió europea, paradigma de societat justa, que basa la seva sostenibilitat en la cohesió social i el desenvolupament intel·ligent (això vol dir, amb efectes pràctics, treballar intensament per resoldre el problema de la sostenibilitat material que esmentava abans, a través de ser capaços de canviar el paradigma energètic: Cadarache, l'ITER que s'havia de desenvolupar a Vandellós, i l'objectiu de recerca d'una font inesgotable d'energia, és, també, la gran esperança per poder estendre el nostre model de societat).

Quan jo era petit, sentia parlar gairebé a diari de Bernadette Devlin, Golda Meir, Lyndon B. Johnson o el Foreign Office, i de tots els conflictes armats que hi havia al darrere. Quaranta cinc anys més tard, Israel i Palestina es mantenen tristament i vergonyosa en el primer pla de l'actualitat, hem canviat Vietnam per Síria, Irak o l'Estat Islàmic, i conflictes més propers com el d'Irlanda del Nord per d'altres tant o més aguts i preocupants a la civilitzada Europa, com ara l'actual a Ucraïna. No sembla que millorem, i menys si recopilem tot el que hem pogut veure al llarg de tots aquests anys. La diferència amb quaranta anys enrere és que avui, per damunt de tots aquests conflictes intensos i sagnants, existeix una dinàmica

mundial que supera la capacitat de direcció i decisió de cap govern, per poderós que sigui: la dinàmica econòmica dels capitals financers, moguts exclusivament per la maximització del lucre immediat, el qual és un motiu legítim, atès l'estat de les coses. Que els focs locals, per intensos que siguin, no ens impedeixin de veure l'evolució global: el model que representa Europa és l'excepció; la norma, la gran majoria, segueix el model que il·lustren els BRICS. Francament, gens il·lusionant des de la perspectiva de la persecució de l'equitat i la justícia al món i, per tant, per a mi insostenible!

Què hi podem fer? Com sempre, individualment ben poc, però una actuació conjunta prou sostinguda sí que es pot fer notar. Com he dit, a llarg termini hem d'albirar un Govern Mundial, sobre la base de l'aplicació de la DUDH. Per fer-ho possible, d'entrada cal començar per imaginar-lo, concebre'l, i després reclamar-lo. Ens podem imaginar el que es pot fer pel desenvolupament cohesionat del Món, si de tots els impostos que ja paguem els ciutadans, un 5% fos administrat globalment? Res d'aproximacions voluntaristes, benintencionades o afeccionades, res de caritat: uns serveis públics bàsics de nivell mundial, naturalment amb tots els controls propis d'una societat democràtica.

Sóc ben conscient del nivell d'utopia que això incorpora. En qualsevol cas, un govern mundial també hauria de fer servir la força! "Només hi ha un camí vers la seguretat i la pau, el camí de l'organització supranacional", defensava Einstein. El concepte de govern universal va ser per a ell un concepte redemptor, després d'haver vist la capacitat destructora de les armes que havia contribuït a crear. Aquest govern universal, basat en una constitució formulada sense ambigüitats i reconeguda per tots els governs, hauria de tenir capacitat real i poder executiu (també afirmava que l'autoritat moral no és pas el mitjà més adequat per mantenir la pau).

Mentrestant, a mig termini, hem de treballar per definir la nostra regió d'influència al Món, i aquesta és inequívocament Europa, com a millor model de societat justa, cohesionada i sostenible que existeix en el Món.

I a curt termini, i des de Tarragona, hi podem fer alguna cosa? Crec veritablement que els actuals estats-nació europeus són una cotilla i una barrera a l'evolució necessària; són els que ens porten en la direcció contrària a la que hauríem de seguir, volent mantenir-se identitàriament en l'escenari mundial, repenjats a Europa però sense deixar-la desenvolupar, quan cap d'ells és viable com a societat completament autònoma. Cal que molta de la seva presumpta capacitat de decisió, tota la que fa referència a les decisions d'abast mundial i bona part de la que correspon a polítiques de cohesió, sigui transferida a un eventual Govern europeu, i la resta cal que sigui administrada per unitats nacionals coherents i d'entitat suficient. En aquest sentit vull recordar una publicació molt interessant, de 2003, prou abans de la crisi, dels professors Spaloare i Alesina, de Tufts i Harvard, respectivament, titulada "La mida de les nacions", en la qual, a través d'instruments d'anàlisi econòmica, donen dimensió a aquest tipus d'unitats i prediuen una evolució cap a una major integració a gran escala i una major descentralització cap a unitats culturalment homogènies.

En aquesta dimensió social, basada en la identificació cultural com a poble, quin paper hi pot tenir Tarragona? Sola, com a ciutat, no gaire. Però Tarragona és la capital d'una àrea densament poblada, una àrea potencialment metropolitana, de més de mig milió de ciutadans i, sobretot, de prop de 20.000 M€ de PIB, que sí que són apreciables en l'escenari europeu i mundial!

Històricament hem patit la dificultat particular d'harmonització d'actuacions amb la segona ciutat, en dimensió, d'aquesta regió: Reus. No cal que m'hi endinsi gaire. El que sí que vull dir és que la dificultat es pot convertir en oportunitat, sinó en virtut, com, a una altra escala, han sabut fer Saint Paul i Minneapolis, sota el concepte ben explícit i ja imatge de marca de Twin Cities, i encara podem trobar molts altres exemples més propers i recents a Europa.

En tot cas, hem de superar aquesta dificultat. Amb Tarragona al capdavant d'una àrea metropolitana formalment constituïda a partir de la nostra realitat, la nostra regió pot servir de gran contrapès a la forta tendència d'identificació de Catalunya amb Barcelona.

En la dinàmica de globalització-localització, sota la macro-estructura regional, el Món s'està clusteritzant en grans àrees d'activitat socioeconòmica de dimensions que oscil·len en el rang d'1 a 10 Mhab. En aquesta direcció, per exemple, trobo molt oportuna i encertada la nova iniciativa europea de promoure el desenvolupament harmònic, intel·ligent i cohesionat a través d'un programa de desenvolupament regional (RIS3), que implica activament les gairebé 280 regions europees. El rang i la dinàmica escauen a Catalunya i més difícilment, potser, a la nostra més modesta dimensió. Així, crec que la nostra feina, des del lideratge de Tarragona, ha de ser trobar la manera de contribuir a projectar Catalunya al Món com una d'aquestes àrees "locals" a escala mundial, equilibrada, rica i diversa. Tenim molt per contribuir-hi: una bona dimensió econòmica i demogràfica pròpia, riquesa cultural, paisatgística i climàtica, infraestructures d'impacte mundial ... Identifiquem-nos a nosaltres mateixos i fem-nos més presents a Catalunya.

Com deia al començament, he aprofitat l'ocasió de la Festa Major per parlar-vos del nostre paper al Món. Modestament, la patrona de la ciutat ja suggereix projecció internacional, des dels seus orígens a l'altra punta del Mediterrani fins a la seva actual presència al Món, donant nom a escoles, hospitals i esglésies des de Chicago a Canoas, des d'una plaça a Varsòvia a un col·legi a Bangla Desh. Però més enllà de la identificació concreta amb la Santa, amb tots els valors que representa i la història que la justifica, la celebració d'avui, repetida cada any, ens ajuda a reconèixer-nos com a poble.

Què seria de la família que no es reunís en ocasions assenyalades? Senzillament, no seria. La sang no és res, tot ho és la convivència, el conèixer-se i compartir neguits, alegries, projectes i també desencisos. És en aquest sentit, pujant un graó la dimensió, que la Festa Major és la màxima expressió d'aquesta identificació comuna, l'oportunitat de dir-nos, xec! Som el mateix poble, venim de lluny i seguim endavant! Compartim tot el que ens ha portat fins aquí i volem anar fins allà... I, home! Paga la pena celebrar-ho. I, a més, podem dir sense cofoisme que ho celebrem molt bé, tant que la nostra festa ha merescut els reconeixements de Festa d'interès turístic nacional i de Festa patrimonial d'interès nacional, atorgats per l'Estat i per la Generalitat de Catalunya.

Fixem-nos, amb relació a tot el que he dit abans, com ens és fàcil pujar un altre graó i sentir-nos ben identificats com a poble amb la festa nacional catalana i com, en canvi, malgrat segles de convivència, de “conllevancia”, que deia Ortega y Gasset, ens és més difícil de pujar un graó més i identificar-nos tots plegats en una festa col·lectiva estatal, que arreu és percebuda i viscuda com a artificial. Malauradament, encara tenim més lluny pujar dos graons, per identificar-nos en una festa que celebri la col·lectivitat europea ... en aquest sentit, tenim, també, molta feina per davant!

Celebrem, doncs, la festa, perquè celebrem que som un grup d'humans que ha decidit viure en comunitat; a més, amb els ideals de govern atribuïts a la vella Atenes per Tucídides, que encara no hem assolit del tot. Ahir la ciutat va ser l'origen de la democràcia i avui la ciutat ha de tornar a jugar un paper cabdal per mantenir-la i millorar-la. Les ciutats tenen un paper nuclear bàsic en l'organització social, i el seguiran tenint, fins i tot quan, a molt a llarg termini, però indefectiblement, ens constituïm en societat democràtica mundial. Crec que això ha estat percebut, conscientment o intuïtivament, també pels impulsors del concepte Smart City, quan incorporen l'objectiu de millora de la participació del ciutadà en les decisions que l'afecten.

Què Santa Tecla ens ajudi, doncs, a ser més ciutadans, perquè així podrem avançar com a societat cap a un Món més just, des de Tarragona, i amb tots els pobles!

Estimades i estimats, tarragonines i tarragonins, que pugi el teló i que comenci la festa

VISCA SANTA TECLA I VISCA TARRAGONA